

Zsidó Ferenc

ÚJDON-DONSÁG

A dráMÁzat III. c. drámakötetről¹

Immár harmadik felvonásához jutott abban a vállalkozásban az udvarhelyi Tomcsa Sándor Színház (melyhez utóbb a nagyváradi Szigligeti Színház is csatlakozott), hogy drámapályázatot hirdet meg, majd a nyertes alkotásokat könyv formájában kiadja. E harmadik kötet előszava szerint a pályázat sikerességét a korábbi években „felfedezett” szövegek utóélete, valamint e legutóbbi pályázatra beküldött pályaművek nagy száma (50 a Debüt kategóriában, 37 a dráMAíró kategóriában) is mutatja. A *dráMÁzat III.* című kötetbe a két kategória első helyezettjei (Körmöczi-Kriván Péter: *Kapufa és öngól*; Moravec Levente: *Nem lesz reggel, Fred*) kerültek be, valamint a további figyelemre méltó (II. díjas) írások: Varga László Edgár *Anglia* c. darabja, Réczei Tamás *Géttöszerelem* c. műve, továbbá az egyetlen beérkezett román nyelvű pályamunka, Daniel Oltean *Csak vészhelyzet esetén* c. alkotása román és magyar nyelven.

Egy drámapályázat eredményességét elsősorban az mutatja, hogy születnek-e olyan művek, amelyek aztán színpadra kerül(het)nek. A két kategóriagyőztes mű ilyen értelemben már éli önálló életét, a *Kapufa és öngól* c. darab ősbemutatója 2017 őszén, a nagyváradi színházban megtörtént, a *Nem lesz reggel, Fred* című darab is színpadra kerül az évad

folyamán az udvarhelyi Tomcsa Sándor Színházban.

Nézzük pár szóban a korábbi kötetek „történetét”, mert ezáltal esetleg egy szimptomát is körüljárhatunk: Bodó Márta az első dráMÁzat-kötetről írt recenziója címűl a sokatmondó *A „nagy” drámára várva* címet adta,² hogy aztán relatíve pozitív mérleget vonjon: „Összegezve a *dráMÁzat I. 2013* kötetet, érettebb, sokoldalúbb, »színrevalóbb« darabokat tartalmaz, mint a *dráMÁzat II. 2015*. Utóbbi többnyire fiatal szerzőket vonultat fel, első látásra mainak tűnő témákat, amelyeket azonban a szerzők (talán tapasztalatlanságuk vagy érintettségük okán) nem érleltek ki”. A Bodó által is említett második kötetrel kapcsolatban Parászka Borókanak is vannak fenntartásai, például: „Általában jellemző a díjazott szövegekre, hogy a didaxis ránő a drámai szerkezetre.”³

Eme elbizonytalanító második után, olyan tapasztalatok után, hogy színre vihető drámák megszületéséhez sokszor egy nagyszabású pályázat sem elég, dicséretes, hogy nem szontyolodtak el a kiírók, nem álltak le a kezdeményezéssel, mert e harmadik nekifutás egyértelműen jó és játszható műveket (is) hozott.

² Bodó Márta recenziója a *Játéktér* 2016. tavaszi számában jelent meg, illetve olvasható az interneten: <http://www.jatekter.ro/?p=19316>.

³ Parászka Boróka esszéje *Válság és valóság* címmel a *Játéktér* 2016. tavaszi számában jelent meg, ill. olvasható az interneten: <http://www.jatekter.ro/?p=21061>.

¹ Fazakas Márta, Biró Árpád Levente (szerk.): *dráMÁzat III. 2017*. Nagyváradi Szigligeti Színház – Tomcsa Sándor Színház, Székelyudvarhely, 2017.

Ugyanakkor az is látszik, mennyire sajátos műnem a dráma, mennyire nehéz működtetni a törvényszerűségeit. A könyv szerzőinek többsége az epikum, az elbeszélhető (utólagosan magyarázható) történet irányából jutott el a drámai műfajokig, olykor nem kis buktatókon keresztül.

A kötet nyitódarabja, a *Kapufa és öngól* a fanatizmusról szól, illetve kiközösítési tragédiának is nevezhető. A darabot a főszereplő, Boy monológjai dominálják, a beszélgetés módja jól kifundált: a könyvben feketével vannak szedve Boy gondolatai, szürkével az ő és a többiek kimondott szavai, az (elképzelt) párbeszédesek részek. Boy egy focicsapat kapusa, egy lovagassági ügy miatt nem jelenik meg a csapat egyik mérkőzésén, emiatt elveszítik a bajnokságot, bosszúból a társak megverik. Sajnos vérög keletkezik az agyában, az orvosok nem sok jóval biztatják. Boy felkészül a halálra, „betakaróztam egy adag önsajnálta”, és utolsó napjaiban a helyzetét, eddigi életét elemzi, ahol „anya és apa elvoltak a maguk világában, amelyben néha láttak, de általában nem”. A

végkifejlet kezd kissé szirupossá válni, de ezt jól ellensúlyozzák Boy efféle cinikus beköpcései, mint: „Apám: pazarlásnak fogja tartani, ami velem történt”. A főhős tehetetlenül sodródik az elkerülhetetlen vég felé, a darab – talán némiképp indokolatlanul – mégis az életigenlés optimizmusával zárul. Összességében jó mű, szemléletesen bemutatja a falkaszellem működését, illetve a megbélyegzettek magányát. Színrevitel esetén a rendezőnek és a főszereplőnek vigyázniuk kell, hogy ne vigyék el a darabot az érzelgősség irányába.

A második darab, Varga László Edgár *Angliája* kissé fásultabb, s bár ebben található a legtöbb nyelvi lelemény, a sztori maga inkább szappanoperára emlékeztet, így kevés izgalommal kecsegtet. Pedig a téma jó, és kimondottan mai: az átmeneti generáció tehetetlensége. Beteljesületlen életek, megalkuvás, szerelmi háromszög, ebből fakadó öngyilkosság. Félix alkalmazott egy multinál, de írna is, de Angliába is készülné, de csak akkor, ha a szerelem nem úgy alakul, de az nem úgy alakul, mert „az egész világtörténelem arról szól, hogy faszik marakodnak a pinán”.

„A világ csak egy torz kisgyerek, akinek a hátára nőtt a feneke, s így folyton lekakálja magát”, állapítja meg keserűen, hogy aztán az újramezdés könnyedségével (lám, valami pozitív is van ebben az átmeneti generációban) csak elővegye a B tervet, Angliát...

A kötet poétikailag legkiérleltebb, a színrevitel szempontjainak is leginkább megfelelő darabja Moravec Levente *Nem lesz reggel, Fredje*. Ráadásul témája is merész: a hit. Mintha manapság kissé „ciki” volna erről írni, mintha nem volna aktuális. Pedig dehogynem! – mutat rá a darab.

A darab első látásra folytatja Varga László Edgár *Angliáját* (vendégmunka, Alfréd, angolmajmolásból Fred stb.), aztán metafizikusabb irányt vesz: a címbéli kijelentés szó szerint értendő. Katalin, aki hívóként „beavatott”, bejelenti Alfrédnak, hogy nem lesz reggel, vagyis világvége következik: „Semmit sem becsülünk meg. Sem az anyagiakat, sem a természetet, de még egymást sem. És ezt valaki megelégette odafent.”

Fred bagatellizál, ironizál, cinikus megjegyzéseket tesz: „A világvége nem volt benne a kormányprogramban”; „Istenke lenézett, begurult, káromkodott egyet, s falhoz bassza az egészet”. Azt hiszi, kedvese megőrült, és orvost akar hívni. Megjelenik Fény, aki elmerovosnak tűnik, valójában angyal, Katalinnal együtt próbálják meggyőzni Fredet, hogy nem blöffről van szó. Nemsokára felbukkan a Nő, vagyis az ördög, aki azt mondja Frednek, hogy ha nem fogadja el a világvége tényét, az nem is következik be, sőt, azt is tudomására hozza, a férfi is a kiválasztottak (a nyolcak) közé tartozik: közös egybehangzó véleményükkel ők döntenek el, hogy vége lesz, vagy nem. Fred vacillál, nem tud dönteni, ő is érzi, hogy talán jobb lenne, ha a világnak ebben a formában vége lenne, s valami újat lehetne kezdeni, már-már ott tart, hogy a végre voksol, azzal a tervvel, hogy odaát majd „megkeresem azt, aki ezt az egészet kitalálta, és egy akkora pofont fogok neki kigondolni, hogy beleremeg az a tökéletes agya”; a darab végül nyitott marad.

Fred minden esendősége ellenére egy szimpatikus, pimasz őrült. Megmenti a darabot a patetikusságtól. A Nőt „sátán nagysád”-nak, Fényt „angyalom”-nak nevezi (jó a mű nyelvezete, minden szereplő másként, alkatának megfelelően beszél). Így, bár a hit kérdéséről való fejtegetések olykor túl elméletiek, összességében egy élvezetes, játékosan is mély, egyszerre transzcendentális és alpári, a hit és hitetlenség kérdését jellegzetesen mai helyzetekben tárgyaló darabot kapunk.

Réczei Tamás *Gettószerelem* c. darabja egy antidráma (apropó szimptomák és epikum), annak minden újdonságával és hendi-kepjével. Témája közvetett módon a cigány holokauszt, a jelenetek kissé vontatottak (három orvoslátogatás adja a keretet, az apa, az anya meg a lányok szemszögéből, retrospektív módon látjuk a történetet), a nyelvezet is némiképp steril.

Daniel Oltean *Csak vészhelyzet esetén* c. műve izgalmas krimi, azt is mondhatnánk, hogy tipikus román darab a korrupcióról és a(z) (szerelmi) erkölcs hiányáról. A szín egy Aradra tartó vonat, az eseményeket egy fiatal egyetemista lány, egy drámaíró, egy nyugalmazott

bíró, egy kalauz és egy regionális vasúti főnök szemszögéből látjuk, a könnyed flört összekapcsolódik egy nem is olyan könnyed megvesztegetési, valamint egy megerőszkolási sztorival, egyre több a talány, és hovatovább az az érzésünk, a vonat nem jut el Aradra, sem a mű a nyugvópontra. A kezdeti lendület nem tart ki a darab végéig, ennek ellenére fenntartásokkal, de színpadra ajánlható.

Összességében elmondható, jó az, hogy a drámapályázat meghirdetői tudatában vannak: kortárs művek nélkül nem igazi a színház. Kezdeményezésükre ezúttal olyan darabok születtek, legalábbis ez derül ki a könyvből, melyek talán az átlagnál nagyobb kihívás elé állítják a dramaturgokat és rendezőket, de amelyek az újdonság erejével hatnak, mai problémákra keresik a válaszokat, és amelyek mai nézőkre várnak.